

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาถึงบทบาทและผลงานที่โดดเด่นของอ็องเดร มาลโรซ์(ค.ศ. 1901-1976) ในฐานะ “นักเขียน นักวิจารณ์ศิลปะ และรัฐมนตรี”

ก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมคนแรกของประเทศฝรั่งเศส มาลโรซ์มีชื่อเสียงในฐานะนักเขียนนวนิยายและนักวิจารณ์ศิลปะ นวนิยายของเขาเน้นการต่อสู้ระหว่างมนุษย์กับชะตากรรมในรูปของการผจญภัยและการปฏิบัติ เช่น ในเรื่อง**ราชมรรคา**(ค.ศ. 1930) ซึ่งว่าด้วยการผจญภัยในอินโดจีน เรื่อง**มนุษย์ภาวะ**(ค.ศ. 1933) ซึ่งว่าด้วยการปฏิบัติของกรรมกรคอมมิวนิสต์ในจีน และได้รับรางวัลกอร์กูต์ ทำให้เขามีชื่อเสียงโด่งดัง และหลังจากเข้าร่วมรบในสงครามกลางเมืองในสเปนเพื่อช่วยเหลือรัฐบาลรีพับลิกันที่ถูกคุกคามโดยกองทัพที่นำโดยนายพลฟรังโก และหลังจากได้ร่วมรบต่อต้านกองทหารนาซีเยอรมันที่เข้ายึดครองประเทศฝรั่งเศสระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เขาถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดออกมาในนวนิยายเรื่อง**ความหวัง**(ค.ศ. 1937)และเรื่อง(สุดท้าย)**ต้นวอลนัทแห่งอัลเตนบูร์ก**(ค.ศ. 1943) มาลโรซ์ตระหนักว่าการต่อสู้ของมนุษย์กับชะตากรรมยากที่จะสำเร็จได้ เขาจึงหันไปพิจารณาอัจฉริยภาพของศิลปินที่สามารถสร้างสรรค์งานชิ้นเอกที่ต่อสู้กับชะตากรรมได้ ซึ่งมีผลทำให้มาลโรซ์เลิกเขียนนวนิยาย หันไปเขียนความเรียงว่าด้วยศิลปะหลายชุด ที่สำคัญได้แก่**จิตวิยาศิลปะ**(ค.ศ. 1947-1949)**เสียงแห่งความเจ็บ**(ค.ศ. 1951) **พิพิภรณ์ในมโนทัศน์ว่าด้วยประติมากรรมโลก**(ค.ศ. 1952-1954) และ**รูปแปดแห่งทวยเทพ**(ค.ศ. 1957) จุดเด่นของข้อเขียนเกี่ยวกับศิลปะของมาลโรซ์อยู่ที่วิธีคิดและแนวทางที่ต่างจากของนักประวัติศาสตร์ กล่าวคือ มาลโรซ์ไม่สนใจประวัติความเป็นมาของงานศิลปะ แต่เน้นการตีความและการวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ และเน้นอัจฉริยภาพของศิลปินที่สามารถต่อต้านชะตากรรมทำให้มนุษย์หลุดพ้นจากข้อจำกัดของกาลเวลา และความตาย ตลอดจนเน้นถึงความสำคัญของ “พิพิภรณ์ในมโนทัศน์” ซึ่งศิลปินหรือผู้ชมงานศิลปะแต่ละคนต่างเลือกเก็บผลงานศิลปะที่ตนประทับใจไว้ในความทรงจำ

นอกจากความสามารถในฐานะนักเขียนนวนิยายและนักวิจารณ์ศิลปะ มาลโรซ์ยังมีชื่อเสียงในฐานะนักกล่าวสุนทรพจน์ที่มีวาทศิลป์และข้อคิดที่ดึงดูดใจผู้ฟัง นับตั้งแต่ปีค.ศ. 1933 เขาร่วมกับสมาคมนักเขียนและศิลปินแนวปฏิบัติแสดงปาฐกถาต่อต้านอำนาจเผด็จการของฮิตเลอร์ รวมทั้งต่อต้านแนวคิดของสตาลินที่จำกัดเสรีภาพของนักเขียนและศิลปินในสหภาพโซเวียตรัสเซีย

เมื่อนายพลชาร์ลส์ เดอ โกล กลับมาเป็นประธานาธิบดีของประเทศฝรั่งเศสอีกครั้งตั้งแต่ปีค.ศ. 1958 มาลโรซ์ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม โดยดำรงตำแหน่งเป็นเวลานานต่อเนื่องกันถึง 10 ปี(ค.ศ. 1959-1969) ทำให้เขามีโอกาสนำแนวคิดและประสบการณ์ที่ได้เสนอไว้ก่อนหน้านี้มาประยุกต์ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยวิสัยทัศน์ที่ใหม่และกว้างไกล นับตั้งแต่ต้นนโยบายวัฒนธรรมที่เน้นวัฒนธรรมประชาธิปไตยเพื่อให้คนจำนวนมากเข้าถึงงานศิลปะ การให้เสรีภาพแก่ศิลปินในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

ร่วมสมัยที่เชื่อมโยงกับอดีต และการออกกฎหมายหลายฉบับเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมให้กลับคืนชีวิตและสื่อความหมายที่ทรงพลังต่อคนในยุคปัจจุบัน ผลงานที่โดดเด่นของรัฐมนตรีมาโรซ์ เช่น การชี้แจงโครงการและงบประมาณด้วยวาาศิลป์ที่เทียบคมในสภาผู้แทนราษฎร การสร้าง “บ้านวัฒนธรรม” เพื่อให้คนจำนวนมากเข้าถึงงานศิลปะและเกิดความรักในศิลปะ การจัดนิทรรศการย้อนหลังให้ศิลปินใหญ่และนักเขียนใหญ่ การเจรจาติดต่อกับนานาชาติเพื่อจัดนิทรรศการครั้งมโหฬารเกือบ 10 ครั้งในปารีส เพื่อให้คนฝรั่งเศสเข้าถึงผลงานชิ้นเอกของอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ของโลก และการส่งผลงานศิลปะชิ้นเยี่ยมที่คนฝรั่งเศสรักและหวงแหนไปแสดงยังต่างประเทศเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม อนุูปการของนโยบายวัฒนธรรมและกฎหมายสำคัญๆ ที่ออกในสมัยของมาโรซ์ก็ยังเป็นที่ประจักษ์และการได้รับการสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

หลังจากพ้นตำแหน่งรัฐมนตรี มาโรซ์ทุ่มเทอุทิศเวลาในช่วงสุดท้ายแห่งชีวิตให้แก่การเขียน **กระจกส่องอันทรงภาพ** (ค.ศ. 1967-1976) ซึ่งเป็นหนังสืออัตชีวประวัติแนวปฏิภาค คือ ไม่เขียนตามขนบ ไม่เล่าเรื่องตามลำดับเวลา และไม่เล่าชีวิตส่วนตัว แต่เล่าถึงชีวิตทางสังคมในฐานะเป็นนักเขียน นักวิจารณ์ศิลปะ และรัฐมนตรีที่ได้มีโอกาสเยือนสถานที่สำคัญทางศิลปวัฒนธรรมของนานาชาติ และได้เข้าพบและสนทนากับบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียงที่ได้ฟันฝ่าอุปสรรคต่อต้านชะตากรรมอย่างน่าชื่นชม อาทิ นายกรัฐมนตรี เนรูห์แห่งอินเดีย ประธานเหมาเจ๋อตงแห่งจีน ประธานาธิบดีเดอโกลและศิลปินปาโบล ปิกัสโซ นอกจากนี้ มาโรซ์ยังทุ่มเทเวลาเขียนความเรียงว่าด้วยศิลปะ **ชุดรูปแปรแห่งทวยเทพ** ตอนที่ 2 และ 3 คือ **L’Irréel** (ยิ่งกว่าความเป็นจริง, 1974) และ **L’Intemporel** (จีรังกาล, 1976) ในข้อเขียนว่าด้วยศิลปะชุดสุดท้ายซึ่งเรียบเรียงด้วยวรรณศิลป์ที่ไพเราะนี้ มาโรซ์ยังอีกถึงอัจฉริยภาพของศิลปินและพลังอันยิ่งใหญ่ของงานศิลปะที่ต่อต้านชะตากรรมได้ แต่เขาก็ยอมรับว่างานศิลปะถึงจะอยู่ยืนยง ก็ยังมีโอกาสที่จะถูกละเลยหรือว่าเสื่อมโทรมหรือแปรสภาพไปบ้าง และเขาก็ยังเชื่อว่าที่งานศิลปะอยู่ได้นานก็เพราะมีพลังที่สามารถรังสรรค์ชีวิต มีคุณค่าสำหรับชีวิตของคนทั้งร่วมสมัยและต่างสมัย

หนึ่งปีก่อนถึงแก่กรรม แม้จะมีปัญหาด้านสุขภาพ แต่มาโรซ์ก็ทุ่มเทอุทิศเวลาเขียนความเรียง **เรื่องมรดกตกทอดกับวรรณคดี** โดยถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับวรรณคดีที่ได้สั่งสมมามากกว่า 50 ปี ด้วยการเปรียบเทียบลักษณะร่วมและลักษณะเฉพาะของผลงานสร้างสรรค์ทางวรรณศิลป์และทัศนศิลป์ และชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลง มีต่อวรรณกรรม ศิลปกรรม ค่านิยม รวมทั้งพิพธิภยันต์ในมโนทัศน์ เมื่อเผชิญกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการปรากฏของโศดทัศน์ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่สุดเขาได้เสนอข้อคิดแก่ผู้คนในปัจจุบันให้เตรียมใจให้พร้อมที่จะเผชิญกับความไม่แน่นอน กับสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันหรือคาดไม่ถึง รวมทั้งความตายที่กำลังคืบคลานเข้ามาใกล้

จุดเด่นของอ็องเดร มาโรซ์ผู้เป็นทั้งนักคิด นักเขียน นักวิจารณ์ศิลปะ และรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบด้านวัฒนธรรมของฝรั่งเศส อยู่ที่ความศรัทธาในความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ เขาเชื่อว่าศิลปิน มีพลังสร้างสรรค์ มีอัจฉริยภาพ สามารถเนรมิตโลกศิลปะที่ก้าวเกินขีดจำกัดของมนุษย์ และยืนยงอยู่ได้นานกว่าชีวิตของ

ผู้สร้าง และมีความหมายที่ทรงคุณค่าต่อมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัย บทบาทและผลงานของมาลโรซ์ที่แสดงถึง
ความเป็นนักมนุษยนิยมที่มีศรัทธาอันแรงกล้าในศิลปะ ความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ เสรีภาพ และภราดรภาพ

Abstract

This study aims at investigating the role of André Malraux(1901-1976) as novelist, art critic and minister.

Before becoming the first French minister of Cultural Affairs, Malraux was already known as novelist and art critic. The main theme of his novels is the man's fight with Fate - in the form of adventure and revolution (*The Royal Route*,1930 and *The Human Condition*, 1933). After having won the Goncourt Prize, he transposed his experiences and his meditations issued from the Spanish Civil War and from the Second World War in *The Man's Hope* (1937) and *The Walnuts of Altenburg* (1943). However, he realized that this form of man's fight against Fate was not effective enough. He stopped writing novels and concentrated himself on producing essays on art (*The Psychology of Art*,1947-1949; *The Voices of silence*,1951; *The Imaginary Museum of World Sculpture*,1952-1954 and *The Metamorphosis of the Gods*,1957) to prove that art is not the imitation of the nature and that the creative genius and the power of art form the same anti-destiny. He also insisted on the importance of the "Imaginary Museum", kind of mental place where everyone preserved his beloved works of art.

Besides, Malraux showed his talent of orator, especially from 1933, as speaker, in the name of the Association of Revolutionary Writers and Artists, against Hitler's dictatorship and against Stalin's realist-socialist propaganda which limited the freedom of Soviet artists.

When general Charles de Gaulle was reelected President of the French Republic (1958)," his brilliant friend", was nominated State Minister of Cultural Affairs. Occupying this post during 10 years (1959-1969) Malraux could realize his conceptions of art and culture elaborated before. With new visions, his cultural politics consisted of promoting most people to have access to art, giving freedom of creation to contemporary artists, protecting cultural heritage by the laws. His important roles, above in his brilliant speeches for defending the projects and budgets in the National Assembly and the commemorations of the dead artists and the war victims, was to create "the Houses of Culture, to create the Centre of contemporary works of art, to organize great exhibitions of world masterpieces in Paris and to send France's masterpieces to exhibit in foreign countries... His cultural politics and the laws issued from this period are still appreciable until today.

After having left the post of minister, Malraux devoted the last period of his life to writing. His anti-autobiographic book, *The Mirror of the Limbos* (1967-1976), relating, not his private life, but his life as world traveler, his philosophical reflections on art and his conversations with famous personalities who had successfully fought against Fate, such as Nehru, Mao Zedong, general de Gaulle and Pablo Picasso. He had especially elaborated the last two volumes of *The Metamorphosis of the Gods: The Unreal* (1974) and *The Timeless* (1976) exalting again the creative genius and the power of art as anti-destiny but this time he admitted that art, in spite of its timeless duration, risked sometimes being forgotten or metamorphosed. He believed that art could influence long periods because it had silent voices full of values for life and, through interpretations, it could communicate with peoples at all times.

One year before his death, in spite of health problem, Malraux published his last work, *The Precarious Man and the Literature*, in which he transposed his accumulated

reflections about literature since 1920s. Comparing the literary creation with the artistic creation, he pointed out the common and particular aspects of these two fields that he liked most. Then he foresaw their transformations by the technological progress and the advent of the audio-visuals at the end of the 20th Century. In the last chapter, he proposed his reader to confront bravely the hazard, the surprise and the coming death.

The study of André Malraux' activities as novelist, art critic and minister, convinces us that he is a great humanist for his faith in art, in the human grandeur, in the liberty and in the fraternity.

Résumé

Cette étude se propose d'étudier le rôle d'André Malraux(1901-1976) en tant que romancier, critique d'art et ministre.

Avant de devenir le ministre fondateur des Affaires culturelles, Malraux était déjà connu comme romancier et critique d'art. Le thème principal de ses romans est la lutte de l'homme contre le destin - sous forme de l'aventure et de la révolution comme en témoignent *La Voie royale* (1930) et *La Condition humaine* (1933). Après avoir été couronné par le prix Goncourt, il a transposé ses expériences et ses réflexions issues de la Guerre civile espagnole et de la Deuxième Guerre mondiale dans *L'Espoir* (1937) et *Les Noyers de l'Altenburg* (1943). Pourtant il s'est rendu compte que la lutte de l'homme contre son destin n'aboutit pas. Il s'arrêta donc d'écrire des romans et se concentra pour produire des essais sur l'art (*La Psychologie de l'art*, 1947-1949 ; *Les Voix du silence*, 1951 ; *Le Musée imaginaire de la sculpture mondiale*, 1952-1954 et *La Métamorphose des dieux* (1957) pour prouver que l'art n'est pas l'imitation de la nature, et que génie créateur et puissance de l'art forment un même antidestin. Il insista également sur l'importance du « Musée imaginaire », sorte de lieu mental où chacun conserve ses œuvres d'art intimes.

En outre, Malraux montra son talent d'orateur, surtout à partir de 1933 comme conférencier, au nom de l'Association des écrivains et des Artistes révolutionnaires , contre la dictature d'Hitler et contre la propagande réaliste-socialiste de Staline qui limitait la liberté des peintres soviétiques.

Quand le général Charles de Gaulle fut réélu Président de la République française (1958), Malraux, « son ami génial » fut nommé Ministre d'Etat chargé des Affaires Culturelles. Le fait de pouvoir occuper ce poste pendant 10 ans (1959-1969) lui a permis de réaliser ses conceptions de l'art et de la culture qu'il avait élaborées auparavant. Par ses nouvelles visions, sa politique culturelle consiste à encourager le plus grand nombre à accéder à l'art, à donner la liberté de création aux artistes contemporains et à protéger l'héritage culturel par des lois. Son rôle important, outre dans de brillants discours pour défendre des projets et budgets à l'Assemblée nationale ainsi que la commémoration d'artistes et de résistants morts, fut de créer des « Maisons de la culture », de grandes expositions des chefs-d'œuvre étrangers à Paris en échange d'envoi des chefs-d'œuvre de France en pays étrangers , et la création du Centre d'art contemporain. Sa politique culturelle et les lois issues de cette époque sont encore appréciables jusqu'aujourd'hui.

Après avoir quitté son poste de ministre, Malraux consacra la dernière période de sa vie à l'écriture. Son livre anti-autobiographique *Le Miroir des limbes* (1967-1976) relatant, non sa vie privée, mais sa vie de voyageur, ses réflexions sur l'art et ses entretiens avec les grandes personnalités de l'histoire qui avaient lutté avec succès contre le destin comme Nehru, Mao Zedong , le général de Gaulle ainsi que le grand artiste Pablo Picasso. Il a élaboré surtout les deux derniers tomes de *La Métamorphose des dieux* : *l'Irréel* (1974) et *l'Intemporel* (1976) pour exalter de nouveau le génie créateur et la puissance de l'art comme des antidestins, mais cette fois il admettait que l'art, malgré sa durée intemporelle, risquait parfois d'être oublié ou métamorphosé. Il croyait que l'art pouvait influencer pendant de

longues périodes parce qu'il y avait des voix silencieuses qui se chargeaient de valeurs pour la vie et pouvait se communiquer, à travers les interprétions, aux hommes de tous les temps.

Un an avant sa mort, malgré le problème de santé, Malraux a pu publier son dernier ouvrage, *l'Homme précaire et la littérature* où il a transposé ses réflexions sur la littérature accumulées depuis plus d'un demi-siècle. En comparant la création littéraire avec la création artistique, il montra des points communs et des particularités entre ces deux voies qu'il aimait tant. Ensuite il prévoyait leurs transformations devant le progrès technologique et l'apparition de l'audio-visuel vers la fin du XXe siècle. Dans le dernier chapitre, il proposait à son lecteur de s'apprêter à se confronter courageusement à l'aléatoire, à la surprise et à la mort.

L'étude des activités d'André Malraux en tant qu'écrivain, critique d'art et ministre nous montre qu'il est un grand humaniste pour sa foi en l'art, en la grandeur humaine, en la liberté et en la fraternité.

คำนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เนื่องจากอองเดร มาลโรซ์เป็นหนึ่งในนักประพันธ์ฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียงของคริสต์ศตวรรษที่ 20 และมีชื่อเสียงด้านการเป็นนักวิจารณ์ศิลปะที่มีจุดยืนและแนวทางการวิจารณ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวต่างจากนักวิจารณ์ศิลปะและนักประวัติศาสตร์ศิลป์โดยทั่วไป นอกจากนั้นเขายังได้รับโอกาสสำคัญดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมในสมัยของประธานาธิบดีเดอลเป็นเวลานานถึง 10 ปี และมีผลงานด้านนโยบายและกิจกรรมด้านวัฒนธรรมที่บุกเบิก โดดเด่นและมีผลสัมฤทธิ์ต่อเนื่อง เป็นที่กล่าวขวัญยกย่องมากจากนักเขียน ศิลปิน และนักวัฒนธรรมในฝรั่งเศสและนานาชาติ แต่ในประเทศไทยยังคงมีการศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและผลงานของนักคิดนักเขียนในญี่ผู้นี้ไม่มากนัก และยังไม่ครอบคลุมประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยสนใจ

ในวาระครบรอบ 100 ปีชาตกาลของอองเดร มาลโรซ์ ผู้วิจัยซึ่งขณะนั้นเป็นหัวหน้าสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ ได้จัดสัมมนาเพื่อเฉลิมฉลองวาระนี้ ระหว่างวันที่ 27-28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ในการนี้ได้เชิญวิทยากรมาจากประเทศฝรั่งเศส คือ François de Saint-Cheron จากมหาวิทยาลัยปารีส IV-Sorbonne มาบรรยายเกี่ยวกับมาลโรซ์นักวิจารณ์ศิลปะ และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทย อาทิ รศ.ดร.จินตนา ดำรงเลิศ รศ.ดร. วัลยา วิวัฒน์ศร รศ.ดร.ธีรา สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา Prof. Jean Marcel Paquette ฯลฯ มาร่วมเป็นวิทยากรด้วย ในการนี้ผู้วิจัยได้เสนอบทความเรื่อง “นโยบายวัฒนธรรมของอองเดร มาลโรซ์” และมีโครงการทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของมาลโรซ์ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมคนแรกของประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากในช่วงปีพ.ศ. 2545 รัฐบาลไทยเพิ่งตั้งกระทรวงวัฒนธรรมขึ้นใหม่ และมีผู้กล่าวโง้งจนถึงคุณสมบัติของรัฐมนตรีคนแรก และนโยบายวัฒนธรรมของกระทรวงนี้กันมาก ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษากรณีของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งอาจให้ข้อคิดแก่ประเทศไทยบ้าง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็คิดว่าควรศึกษาแนวคิดและประสบการณ์ของมาลโรซ์เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมก่อนที่จะเป็นรัฐมนตรีซึ่งจะมีผลทำให้เขาสามารถสร้างผลงาน และมีบทบาทและกิจกรรมที่โดดเด่นระหว่างดำรงตำแหน่งนี้ และหลังจากออกจากตำแหน่งนี้แล้ว เขาได้สร้างผลงานด้านวรรณศิลป์และทัศนศิลป์อะไรบ้างในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิต จึงเป็นที่มาของหัวข้อวิจัย “อองเดร มาลโรซ์ : นักเขียน นักวิจารณ์ศิลปะ และรัฐมนตรี”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพื้นฐานความรู้ความชำนาญของอองเดร มาลโรซ์ในฐานะนักคิด นักพูด นักเขียน นักวิจารณ์ศิลปะ ก่อนที่จะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

2. ศึกษาบทบาทและกิจกรรมของอองเดร มาลโรซ์ระหว่างที่เป็นรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมคนแรกของฝรั่งเศส ในช่วงเวลา 10 ปี (ค.ศ. 1959-1969)

3. ศึกษาผลงานด้านวรรณศิลป์และทัศนศิลป์ของมาลโรซ์ในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิต หลังจากออกจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว

4. สรุปวิวัฒนาการทางความคิดที่เสนอในงานประพันธ์ ซึ่งนอกจากนวนิยายแล้วยังมีผลงานเชิงอัตชีวประวัติ ข้อเขียนว่าด้วยศิลปะ และบทวิจารณ์ต่างๆ ตลอดจนแง่มุมที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจเป็นพิเศษ เช่นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณศิลป์กับทัศนศิลป์ การสืบทอดแนวคิดและแนวการวิจารณ์ศิลปะต่อจากชาร์ลส์ โบดแลร์ผู้เป็นกวีและนักวิจารณ์ศิลปะที่ยิ่งใหญ่แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 19 ตลอดจนแนวทางการเปรียบเทียบศิลปะตะวันตกกับศิลปะตะวันออก เป็นต้น

ผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาผลงานของนักวิชาการไทยที่ได้ทำไว้แล้ว ซึ่งนอกเหนือจากรายงานการสัมมนาในวาระครบรอบ 100 ปีของชาตกาลของมาลโรซ์ดังกล่าว ยังมีหนังสือที่นักวิชาการไทยได้เผยแพร่ไว้แล้ว ได้แก่

1. **ชีวิตและงานของอองเดร มาลโรซ์ นักคตินักเขียนชาวฝรั่งเศส** (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2528, 178 หน้า) ซึ่งให้ภาพรวมเกี่ยวกับจุดยืนแนวคิดและผลงานประพันธ์บางเรื่องคือนวนิยาย **La Condition humaine** (พร้อมบทแปลหน้า) และให้แนวคิดคร่าวๆเกี่ยวกับข้อเขียนว่าด้วยศิลปะ

2. หนังสือรวมบทความเรื่อง **รำลึกถึงอองเดร มาลโรซ์ (André Malraux en Thaïlande)** (เชียงใหม่ : สำนักพุทธวัฒนธรรมฝรั่งเศสสนับสนุนการพิมพ์, 2539, 169 หน้า) ซึ่งประกอบด้วยบทความของนักวิชาการจากประเทศฝรั่งเศส (“Le Siam est loin” par Gilles Louis, “Ouverture et Clôture d’un roman engagé” par Christiane Moatti, “La pensée sur l’art d’André Malraux” par François de Saint-Cheron) และบทความของนักวิชาการไทย (บทแปลเรื่อง “ทัศนะของอองเดร มาลโรซ์ เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ในงานศิลปะ” โดยสดชื่น ชัยประสาธน์, “อองเดร มาลโรซ์กับราชมรรคา” โดยวัลยา วิวัฒน์ศร, “มาลโรซ์กับนวนิยายแนวผจญภัย” โดยเหรียญ หล่อวิมจล, “ตะวันตก-ตะวันออกใน **La Tentation de l’Occident**” โดยธีรา สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา และ“อองเดร มาลโรซ์กับนายพลเดอโกล” โดยจินตนา คำรงค์เลิศ

3. หนังสือแปลเรื่อง **ราชมรรคา (La Voie royale)** แปลโดย วัลยา วิวัฒน์ศรและ “ต้นร่างว่าด้วยการวิเคราะห์ภาพยนตร์” (Esquisse d’une psychologie du cinéma) แปลโดย กรรณิกา จรรย์แสง กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผีเสื้อ, 2539, 338 หน้า

4. หนังสือแปล เรื่อง **เสน่ห์ตะวันตก (La Tentation de l’Occident)** แปลโดย ธีรา สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผีเสื้อ, 2540, 269 หน้า

เห็นได้ว่าผลงานที่พิมพ์เผยแพร่แล้วเหล่านี้อย่างไม่ตอบคำถามที่ผู้วิจัยสนใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับศิลปะในงานของมาลโรซ์ และเนื่องจากผู้วิจัยเคยทำตำราเรื่อง **ชาร์ลส์ โบดแลร์ กวีและนักวิจารณ์ศิลปะ** (กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศิลปากรและสำนักทูตวัฒนธรรมฝรั่งเศส, 2543, 255 หน้า) มาแล้ว และเห็นว่ามาลโรซ์นับถือโบดแลร์เป็นครูต้นแบบ จึงสนใจจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาลโรซ์กับโบดแลร์ด้วย

อนึ่ง การที่ผู้วิจัยได้เคยศึกษาเรื่องเกี่ยวกับลัทธิเซอร์เรียลลิสม์* มาแล้ว (ดูสดชื่น ชัยประสาธน์ การตีความความเป็นจริงในกวีนิพนธ์และจิตรกรรมเซอร์เรียลลิสม์ในฝรั่งเศส ค.ศ. 1919-1969 (พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ ร่วมกับศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยศิลปากรและสำนักทูตวัฒนธรรมฝรั่งเศส, 2537, 147 หน้า) จึงต้องการทราบถึงทัศนะทำที่ที่มาลโรซ์มีต่อหลักการของกลุ่มเซอร์เรียลลิสม์ โดยตั้งข้อสงสัยด้วยว่าเหตุใดมาลโรซ์จึงไม่ร่วมกิจกรรมกับนักเขียนและศิลปินกลุ่มนี้ ทั้งๆที่เป็นเพื่อนกับอ็องเดร เบรอตงซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่ม

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยพื้นฐานเชิงคุณภาพซึ่งอาศัยข้อมูลเอกสาร สิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศน ทั้งระดับปฐมภูมิ (ตัวบทประพันธ์และบทสัมภาษณ์ของอ็องเดร มาลโรซ์) และระดับทุติยภูมิ (ข้อเขียนของนักวิชาการและผู้รู้ในวงการศิลปะและวรรณกรรมทั้งที่เป็นชาวฝรั่งเศสและชาวต่างชาติ) ตลอดจนการไปเข้าร่วมการสัมมนาเกี่ยวกับการฉลองวาระครบรอบ 50 ปีของกฎหมายมาลโรซ์ และการสนทนาและเปลี่ยนกับผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษา

เนื่องจากการพิมพ์รวมตัวบทประพันธ์ของมาลโรซ์ในรูปของ *Oeuvres Complètes* (Editions Gallimard - Bibliothèque de la Pléiade) กินระยะเวลายาวนานมาก กล่าวคือ เล่ม 1-2 เผยแพร่เมื่อ ค.ศ. 1989 เล่ม 3 เผยแพร่เมื่อ ค.ศ. 1996 เล่ม 4-5 เผยแพร่เมื่อ ค.ศ. 2004 และเล่ม 6 เผยแพร่เมื่อ ค.ศ. 2010 ทำให้งานวิจัยเรื่อง “อ็องเดร มาลโรซ์ นักเขียน นักวิจารณ์ศิลปะ และรัฐมนตรี” ต้องใช้เวลานานกว่า 10 ปีในการศึกษาภาพรวมและเพื่อวิเคราะห์วิจัยและตีความงานประพันธ์ของมาลโรซ์ซึ่งมีนัยซับซ้อนด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์ นอกจากนี้งานศึกษาวิจารณ์ผลงานของเขาก็ออกมาตีพิมพ์อย่างไม่ขาดสาย ทั้งในรูปหนังสือสารานุกรม (*Dictionnaire Malraux*, Editions CNRS, 2011) วารสาร (**Présence d'André Malraux, La Revue des lettres modernes** ฯลฯ) รายงานการสัมมนา และบทความอิเล็กทรอนิกส์ การติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการเช่นนี้ มีข้อดีคือทำให้ผู้วิจัยมีมุมมองที่กว้างหลากหลายและทันสมัย แต่ข้อด้อยคือทำให้ต้องใช้เวลามากทำให้รายงานการวิจัยล่าช้า

* เป็นกระบวนการทางวรรณศิลป์และทัศนศิลป์ที่เกิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศสในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 ซึ่งมีลักษณะ

กิจกรรม และนัยเฉพาะตัว เมื่อแปลเป็นไทยว่า “ลัทธิเหนือจริง” ทำให้คนไทยเข้าใจผิดว่าเป็นเรื่องปาฏิหาริย์ ทั้งนี้ได้มีการอธิบายศัพท์ Surrealisme อย่างละเอียดในหนังสือวิจัยที่ระบุข้างต้นแล้ว

วิธีการทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศส ผู้เขียนใช้หลักรักษาทั้งรูปและเสียง เช่น Malraux ทับศัพท์ว่า “มาลโรซ์” ก็เพื่อให้เชื่อมโยงกับตำราวิชาการที่บูรพาจารย์ในวงการภาษาฝรั่งเศสได้จัดพิมพ์ก่อนหน้านี้เป็นเวลานาน เพราะเห็นว่าเป็นวิธีที่ได้ผล ทำให้นักศึกษาอ่านตำราต่างๆ ที่เกี่ยวกับวรรณคดีฝรั่งเศสโดยไม่รู้สึกลำบาก และการถอดชื่อโดยรักษารูปและเสียงก็ช่วยให้นักศึกษากลับไปหาตัวสะกดของต้นฉบับได้สะดวกขึ้นด้วย ซึ่งอันที่จริงก็สอดคล้องกับข้อความที่ระบุในหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศส ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2555) ในหน้า 6 ข้อ 11.1 ว่า “คำทับศัพท์ที่เป็นชื่อและนามสกุลให้เขียนตามการเขียนในภาษาฝรั่งเศส” อนึ่ง ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอคำแนะนำจาก ศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา บริสุทธี ราชบัณฑิต (และอดีตนายกราชบัณฑิตยสถาน 2 สมัย) ว่า จะสามารถทับศัพท์โดยรักษารูปและเสียงได้หรือไม่ ศาสตราจารย์ ดร.ปัญญามีหนังสือตอบมาว่า “หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศสฉบับราชบัณฑิตยสถานจัดทำเพื่อเป็นแนวทางในการทับศัพท์ตามความเห็นของคณะกรรมการและความเห็นจากการทำประชาพิจารณ์เท่านั้น ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า หากท่านจะถอดชื่อ นามสกุลนักเขียนและชื่อเฉพาะจากภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาไทย โดยรักษาทั้งรูปและเสียงตามที่ได้ให้เหตุผลมานั้น ก็น่าจะกระทำได้”^{*} ชื่อเฉพาะ เช่น ชื่อนักคิด และชื่อผลงาน ในครั้งแรกที่กล่าวถึงจะใช้ทั้งภาษาฝรั่งเศสและไทย ส่วนครั้งต่อไปที่กล่าวถึงจะใช้ภาษาไทย (ทับศัพท์หรือแปล) ตามความเหมาะสม

ส่วนการทับศัพท์ชื่อเฉพาะอื่นๆ ซึ่งมีความสำคัญระดับสากลและในวงวิชาการไทยเคยสะกดชื่อมาอย่างไร (โดยมากใช้สำเนียงอังกฤษเป็นพื้นฐาน) ก็จะใช้ตามนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนงงงวยในหมู่ผู้อ่านชาวไทย ซึ่งส่วนใหญ่ก็ผ่านการศึกษารายวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองมาก่อน เช่น อริสโตเติล ผู้วิจัยไม่ได้ทับศัพท์ตามเสียงภาษาฝรั่งเศส อริสโตต (Aristote) อพอลโล ไม่ได้ถอดตามเสียงภาษาฝรั่งเศสว่า อาปอลอง (Apollon) เป็นต้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

คาดว่าจะงานวิจัยเรื่องนี้จะช่วยทำให้นักเรียน นักศึกษา ศิลปิน นักเขียน นักวิจารณ์ นักวัฒนธรรม และผู้สนใจชาวไทยจะได้เห็นความมุ่งมั่น ความวิริยะอุตสาหะและสามารถพิเศษของ อองเดร มาลโรซ์ ในฐานะนักคิด นักเขียน นักวิจารณ์ศิลปะที่ผสานความสัมพันธ์ระหว่างวรรณศิลป์กับทัศนศิลป์ และเป็นผู้ที่นำการเมืองมารับใช้งานศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นแรงบันดาลใจให้ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายวัฒนธรรมและคุณสมบัติของรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมในอุดมคติของไทยและของฝรั่งเศสต่อไป

^{*}จดหมายของศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.ปัญญา บริสุทธี ส่งถึงผู้วิจัย ลงวันที่ 28 มีนาคม 2557

กิตติกรรมประกาศ (Remerciements)

งานวิจัยเรื่องนี้จะสำเร็จไม่ได้หากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันและบุคคลต่างๆต่อไปนี้

- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย

- Service de Coopération et d'Action Culturelle auprès de l'Ambassade de France en Thaïlande ซึ่งให้ทุนสนับสนุนการจัดพิมพ์เผยแพร่ (ต่อเนื่องจากงบประมาณจัดสัมมนาเรื่อง “100 ปีชาตกาลของอองเดร มอลโรซ์”)

- สำนักงานศิลปวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมที่ให้ทุนไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายวัฒนธรรมที่ศูนย์เอกสารของกระทรวงวัฒนธรรมฝรั่งเศสที่ปารีส เป็นเวลา 2 สัปดาห์

- Pierre Coureux, Président Fondateur de l'Association Amitiés Internationales André Malraux (AIAM) ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งโดยส่งข่าวกิจกรรมของสมาคม ข้อมูล เอกสาร หนังสือ วารสาร สื่อโสตทัศน์ มาให้อย่างสม่ำเสมอและได้ให้การต้อนรับอย่างอบอุ่นเมื่อผู้วิจัยไปร่วมสัมมนาเฉลิมฉลองวาระครบรอบ 50 ปีของกฎหมายมอลโรซ์ (Loi Malraux) เมื่อเดือนพฤศจิกายนค.ศ. 2012

- Madame Madeleine Malraux ที่ได้เขียนจดหมายรับรองการเข้าค้นข้อมูลที่ห้องสมุดเฉพาะที่ปารีส

- Madame Florence Malraux ที่ได้อนุญาตให้ผู้วิจัยทำสำเนาภาพที่อยู่ในความครอบครองของท่านได้

- Monsieur Eric Legendre ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพปก

- François de Saint-Cheron ที่ได้มาบรรยายเกี่ยวกับมอลโรซ์ นักวิจารณ์ศิลปะในงานสัมมนา 100 ปีชาตกาลของอองเดร มอลโรซ์ ได้ช่วยซื้อหนังสือ **Œuvres Complètes IV** และ **V** ในราคาพิเศษสำหรับผู้เขียน และได้มอบหนังสือ **L'Esthétique de Malraux** และ **Combats politiques d'André Malraux** ตลอดจนให้คำแนะนำที่มีประโยชน์แก่ผู้วิจัยด้วย

- Claude Pillet ที่ได้มอบหนังสือ **Le sens ou la mort. Essai sur le Miroir des Limbes d'André Malraux** แก่ผู้วิจัย

- Moncef Khemiri ที่ได้จัดส่งหนังสือ 2 เล่มมาให้ คือ **André Malraux Ecrivain d'art** และ **André Malraux. Ecriture de l'imaginaire et imaginaire de l'écriture.**

- Docteur Jean-Pierre Fargette ที่ได้กรุณามอบ DVD + Livre ที่มีค่าชุด **Les Métamorphoses du regard d'André Malraux** présenté par la Fondation Maeght และหนังสือ **Clara Malraux** แก่ผู้วิจัย

- Prof. Jean Marcel Paquette ที่นอกจากจะช่วยแสวงหาข้อมูลที่เป็น เช่น **Les Techniques picturales de Malraux** และ **Vocabulaire de Malraux** แล้วยังได้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการตีความตัวบท และปัญหาอื่นๆเกี่ยวกับภาษาฝรั่งเศส

- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เจตนา นาควัชระ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่ง

- ดร. อุทุมพร ปาณินท์ ฟาโรต์ และ Monsieur Ernest Faraut ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อด้านที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งพาชมกิจกรรมทางวัฒนธรรมระหว่างไปเก็บข้อมูลที่ปารีส

- นาวาโทหญิงสุมาลี วีระวงศ์ ที่ได้ให้ข้อคิด คำแนะนำเกี่ยวกับการนำเสนอและการใช้ภาษาไทยที่มีประโยชน์มาก

- Fabien Raymondson แห่ง Médiathèque de l'Alliance française-Bangkok ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการจัดหาและค้นหาข้อมูลต่างๆที่จำเป็น

- หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆของสำนักหอสมุดสาขาวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร

- จักษุแพทย์ แพทย์กระดูก นักกายภาพ หมอนวด

- คุณพ่อ คุณแม่ พี่สาว น้องสาว ครูบาอาจารย์ และมิตรสหายที่ได้ให้กำลังใจมาตลอด

- สุดาพร เป็ยงามดี นันทรัตน์ ภัทรมุณีกุล และวรางรัตน์ สุคันธรัตน์ที่ได้จัดพิมพ์ต้นฉบับด้วยความอุตสาหะและอดทนยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกสถาบันและทุกท่านที่กล่าวนามมาข้างต้นนี้

สดชื่น ชัยประสาน

เมษายน 2557

ข้อมูลหลักที่ใช้ในการอ้างอิงและตัวย่อ

André Malraux. **Œuvres complètes I (OC I)** : Préface de Jean Grosjean, Volume publié sous la direction de Pierre Brunel

Lunes en papier (LP)
La Tentation de l'Occident (TO)
Les Conquérants (C)
La Voie Royale (VR)
La Condition Humaine (CH)
Le Temps du Mépris (TM)

_____. **Œuvres complètes II (OC II)** : Introduction par Michel Autrand, Volume publié par Marius-François Guyard

L'Espoir (E)
Les Noyers de L'Altenburg (Les Noyers)

_____. **Œuvres complètes III (OC III)** : Introduction par Marius-François Guyard, Volume publié par Marius-François Guyard

Le Miroir de Limbes (ML)
1. Antimémoires
2. La Corde des souris

_____. **Œuvres complètes IV (OC IV)** : Ecrits sur l'art I, Volume publié sous la direction de Jean-Yves Tadié avec la collaboration de Christiane Moatti et François de Saint-Cheron

Les Voix du silence (VS)
Le Musée Imaginaire de la sculpture mondiale (MISM)
1. La Statuaire
2. Des Bas-Reliefs aux grottes sacrées
3. Le Monde chrétien
La Peinture de Galanis

_____. **Œuvres complètes V (OC V)** : Ecrits sur l'art II, Volume publié sous la direction d'Henri Godard avec la collaboration de Moncef Khémiri et François de Saint-Cheron

La Métamorphose des dieux
1. Le Surnaturel (SUR)
2. L'Irréel (IR)
3. L'Intemporel (INT)

_____. **Œuvres complètes VI. (OC VI)** : Essais, Volume publié sous la direction de Jean-Yves Tadié avec la collaboration de Philippe Delpuech, Christiane Moatti et François de Saint-Cheron

L'Homme Précaire et La Littérature (HPL)